

اظهار نظر کارشناسی درباره: « طرح اصلاح قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز »

لله الحمد لله الرحمن الرحيم

تاریخ انتشار:
۱۴۰۲/۱۲/۲۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۹۶۶۸
کد موضوعی: ۲۴۰

عنوان گزارش:

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز»

نوع گزارش: طرح/ لایحه راهبردی نظارتی

نام دفتر:

مطالعات حقوقی (گروه جزا)

تهیه و تدوین کنندگان:

سید میثم عظیمی، رامین مالک

ناظر علمی:

احمد حکیم جوادی

ویراستار ادبی:

—

طراح گرافیک:

نرجس امیراحمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. قاچاق

۲. سلاح

۳. مهمات

۴. مجازات

۴. خرید و فروش سلاح

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۲/۹/۱

فهرست مطالب

۶	چکیده
۷	خلاصه مدیریتی
۹	۱. مقدمه
۱۰	۲. ارزیابی مصوبه کمیسیون
۱۱	۳. برخی ملاحظات و ایرادها
۱۵	جمع‌بندی
۱۶	منابع و مأخذ

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح اصلاح قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز»

چکیده

با گذشت بیش از دوازده سال از تصویب قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز، برخی ایرادها و خلاءهای قانونی در این خصوص مورد شناسایی قرار گرفته است. متناسب سازی مجازات‌ها مهم‌ترین موضوع محوری طرح اصلاح قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز می‌باشد. همچنین رفع برخی خلاءهای جرم‌انگاری از جمله تبلیغات خرید و فروش سلاح در فضای مجازی در این طرح مورد نظر بوده است.

خلاصه مدیریتی

بیان و شرح مسئله

با گذشت بیش از دوازده سال از تصویب قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز، برخی ایرادات و خلاءهای قانونی در این خصوص مورد شناسایی قرار گرفته است. طرح اصلاح قانون مزبور با هدف رفع این ایرادها و خلأها به صورت یک فوریت مورد تصویب قرار گرفته است. اصلاحات مورد توجه در این طرح از آن جهت حائز اهمیت است که موضوع قاچاق سلاح و مهمات به دلایل مختلف امنیتی و سیاسی و اجتماعی دارای آثار و پیامدهای منفی برای کشور می باشد و حفظ و ارتقا بازدارندگی مجازات‌ها در کنار سایر اقدامات پیشگیرانه در کنترل قاچاق سلاح و اقدامات مجرمانه مرتبط با سلاح غیر مجاز دارای اهمیت به سزایی می باشد. در مصوبه کمیسیون سعی شده است این اهداف مورد توجه قرار گیرد و اصلاحات مورد اشاره در قانون فعلی صورت گیرد.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیر مجاز در خصوص مجازات‌های مقرر برای قاچاق سلاح و مجازات‌های سایر رفتارهای مجرمانه مرتبط با سلاح‌های غیر مجاز نیازمند اصلاح و بازنگری می باشد. همچنین برخی خلأهای قانونی در راستای مواجهه مؤثرتر با پدیده قاچاق سلاح وجود دارد که این موارد نیز باید در اصلاح قانون مورد توجه قرار گیرد. مصوبه کمیسیون قضائی حقوقی اهداف مذکور را تا حد زیادی تأمین نموده است البته این مصوبه در مواردی که در این گزارش بیان شده نیازمند اصلاح می باشد.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیر مجاز مصوب (۱۳۹۰) در محورهای زیر نیازمند اصلاحات تقنینی می باشد:

۱. جرم انگاری برخی سلاح‌های جدید که در حال حاضر قانون شامل آنها نمی شود مانند سلاح پی سی پی
۲. افزایش بازدارندگی و متناسب سازی مجازات‌ها در جرائم موضوع مواد (۵) و (۶)
۳. جرم انگاری تبلیغات خرید و فروش سلاح در فضای مجازی و آموزش‌های غیرمجاز در این رابطه.

همچنین رفع برخی ابهامات و ایرادات در مصوبه کمیسیون به شرح زیر مورد پیشنهاد می باشد:

۱. اصلاح تبصره «۱» الحاقی به ماده (۵) (موضوع ماده (۱) مصوبه کمیسیون)؛ به نحوی که شامل خرید سلاح و مهمات در فضای مجازی هم بشود.

۲. حذف عبارت «و مجازات نقدی نیز یک و نیم برابر افزایش می‌یابد و تعلیق و تخفیف مجازات قابل اعمال نیست» از انتهای تبصره «۳» الحاقی به مواد (۵) و (۶) (موضوع مواد (۲) و (۳) مصوبه کمیسیون).

۳. اصلاح ماده (۱۸) مکرر «۱» (موضوع ماده (۵) مصوبه کمیسیون)؛ به نحوی که مصادره وسیله نقلیه در فرض درگیری مسلحانه یا استفاده مرتکبین از موانع فیزیکی یا استفاده از وسایل دودزا و به حکم مرجع قضائی صورت گیرد.

۴. حذف عبارت «پنج تا هفت برابر ارزش روز آن» از انتهای بندهای پنج‌گانه «الف» تا «ث» ماده (۵) اصلاحی (موضوع ماده (۲) مصوبه کمیسیون) و حذف عبارت «سه تا پنج برابر ارزش روز آن» از انتهای بندهای پنج‌گانه «الف» تا «ث» ماده (۶) اصلاحی موضوع ماده (۳) مصوبه کمیسیون و اضافه کردن عبارت‌های مذکور به متن دو ماده مذکور به جهت پرهیز از تکرار.

۵. حذف شماره مواد (۱۸) مکرر «۱» تا «۶» و شماره‌گذاری این مواد به (۱۹) تا (۲۴) و الحاق یک ماده به پایان مصوبه کمیسیون با این مفاد که شماره مواد (۱۹) تا (۲۱) قانون فعلی را به شماره (۲۵) تا (۲۷) تغییر می‌کند.

۱. مقدمه

قاچاق اسلحه و مهمات و حتی قطعات آنها، یکی از جرائم سنگین و خطرناک است که می تواند منجر به اخلال در امنیت و نظم عمومی، تشدید تروریسم و خشونت، افزایش جنایات و قتل های مسلحانه، مخدوش کردن امنیت عمومی و تهدید منافع ملی شود. در نتیجه با توجه به اثرات سوء گسترش قاچاق سلاح در امنیت کشور و به تبع آن اثرات منفی اقتصادی، سیاسی، فرهنگی به خصوص در مناطق مرزی کشور، توجه ویژه و همه جانبه به این مسئله ضروری است. این مسئله به ویژه به خاطر موقعیتی که کشور ما در منطقه دارد و نیز موقعیت سیاسی-اجتماعی کشورهای همسایه که قاچاق سلاح و مهمات به داخل کشور را تسهیل می کند، بیش از پیش مهم است.

اهمیت و حساسیت موضوع قاچاق سلاح و مهمات در ابعاد امنیتی و اجتماعی موجب گردیده جرم انگاری این پدیده، پیشینه و قدمت قابل توجهی در نظام حقوقی داشته باشد. جرم انگاری این پدیده اولین بار به موجب ماده (۴۳) قانون مجازات مرتکبین قاچاق [۱] (۱۳۱۲) صورت گرفته است. اگرچه این جرم انگاری در قالب یک قانون مستقل مربوط به قاچاق سلاح نبوده با این حال حاکی از اهمیت و توجه به ابعاد مختلف ناشی از قاچاق سلاح می باشد. گسترش و شیوع این پدیده موجب گردید مقنن در سال (۱۳۵۰) با تصویب قانون مستقلی تحت عنوان «قانون تشدید مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و قاچاقچیان مسلح» نسبت به تشدید مجازات این جرم اقدام نماید. سومین اقدام تقنینی در خصوص این پدیده مربوط به تصویب قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز [۲] در سال ۱۳۹۰ می باشد این قانون که با توجه به خلاءهای قانونی مربوط به این پدیده تنظیم گردیده در حال حاضر قانون معتبر و لازم الاجرا در این خصوص می باشد. طرح حاضر در صدد اصلاح برخی از مواد این قانون می باشد که تلاش دارد برخی خلاءهای قانونی در این خصوص را مرتفع نماید.

به طور خلاصه می توان گفت با عنایت به تحولات منطقه ای و همچنین ظهور و بروز برخی از انواع سلاح های جدید، ضمانت اجرای پیش بینی شده در قانون از بازدارندگی لازم برخوردار نبوده و نیازمند متناسب سازی و به روز رسانی می باشد و در مواردی نیز اساساً با خلأ قانونی مواجه هستیم، و از سوی دیگر، فضای مجازی که رهاورد تحولات فناورانه سال های اخیر می باشد نیز موضوع تبلیغ و ترغیب به خرید و فروش سلاح در کشور را موجب شده که اصلاح قانون در این موارد نیز ضرورت دارد.

لازم به ذکر است پس از تصویب این موضوع در کمیسیون قضائی و حقوقی بر اساس

طرح ثبتی به شماره ۹۱۲، لایحه‌ای به شماره ثبت ۹۴۶ با همین عنوان اما با رویکرد اصلاح کل قانون به نحوی که در پایان باید قانون فعلی منسوخ اعلام گردد اعلام وصول گردیده است، اگرچه به نظر می‌سد ساختار و مفاد لایحه دارای جامعیت و انسجام بهتری می‌باشد با این حال از آنجا که برخی از اصلاحات مهم مورد نظر در لایحه در مصوبه کمیسیون مورد پیش بینی قرار گرفته است لذا از جهت ضرورت و اهمیت موضوع به نظر می‌رسد پیگیری روند تصویب مصوبه کمیسیون در صحن علنی دارای رجحان باشد.

۲. ارزیابی مصوبه کمیسیون

در ارزیابی مصوبه کمیسیون لازم است نوآوری‌ها و اصلاحات مهم صورت گرفته در مصوبه کمیسیون در مقایسه با قانون فعلی مورد بررسی قرار گیرد از اینرو در ادامه مهم‌ترین محورهای اصلاحی قانون مورد بررسی قرار گرفته است.

۱. جرم‌انگاری قاچاق برخی سلاح‌های جدید

با توجه به اینکه، امروزه فهرست سلاح‌های موجود در کشور، متنوع و متعدد شده و برخی از این مصادیق جدید در طبقه بندی سلاح‌های مندرج در قانون فعلی وجود ندارد، از همین رو، مصادیق جدید این گونه سلاح‌ها که بعضاً رواج یافته مانند سلاح‌های پی سی پی (PCP) به ماده (۲) قانون اضافه گردیده تا خلأ قانونی موجود برطرف شود. به دلیل مشابهت نوع و کارکرد این قبیل سلاح‌ها با اسلحه شکاری، در مصوبه کمیسیون مجازات مقرر برای سلاح پی سی پی، هم ردیف و متناظر با سلاح شکاری در نظر گرفته شده است.

۲. افزایش بازدارندگی از طریق پیش بینی جزای نقدی متناسب با نوع سلاح

در مواد ناظر به کیفرگذاری قاچاق سلاح و مهمات مانند ماده (۵) و یا حمل و نگهداری و خریداری غیر مجاز آنها همچون ماده (۶)، ضمن آن که مجازات‌ها با درجه بندی مندرج در ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ تطبیق داده شده، از سوی دیگر، علاوه بر مجازات حبس مقرر در قانون فعلی، جزای نقدی نسبی نیز به میزان پنج تا هفت برابر ارزش روز سلاح در خصوص جرائم ماده (۵) و به میزان سه تا پنج برابر ارزش روز سلاح در جرائم موضوع ماده (۶) در نظر گرفته شده است.

همچنین در راستای هدف افزایش بازدارندگی، به موجب ماده (۱۰) مصوبه کمیسیون (موضوع الحاق ماده ۱۸ مکرر ۶) مجازات تکمیلی جرائم موضوع این قانون، تا مدت ۵ سال افزایش یافته است. توضیح آنکه به موجب تبصره «۱» ماده (۲۳) قانون مجازات اسلامی (۱۳۹۲) مدت مجازات تکمیلی بیش از دو سال نیست مگر در مواردی که قانون به نحو دیگری مقرر نماید. از همین رو در صورت تصویب مقرر شده مورد اشاره

در خصوص جرائم موضوع قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیر مجاز، قاضی می تواند در صورت حکم به مجازات تکمیلی مدت آن را تا ۵ سال تعیین نماید.

۳. تصریح به مجرمانه بودن فروش یا عرضه سلاح در فضای مجازی

با عنایت سهولت و گسترش دسترسی افراد به فضای مجازی، برخی از افراد با سوء استفاده از این فناوری مبادرت به فروش یا عرضه سلاح از این طریق می نمایند، اگرچه از اطلاق عبارات قانون فعلی مجرمانه بودن این اقدامات محرز می باشد با این حال تصریح به مجرمانه بودن این اقدامات می تواند ضمن ارتقا جنبه بازدارندگی قانون زمینه هر گونه ابهام در این خصوص را مرتفع نماید. بر همین اساس در تبصره «۱» ماده (۵) اصلاحی و تبصره «۲» ماده (۶) اصلاحی به صراحت هر گونه فروش یا عرضه سلاح یا مهمات قاچاق در فضای مجازی مشمول مجازات های مقرر در مواد مذکور گردیده است.

۴. جرم انگاری تبلیغات و آموزش قاچاق، ساخت و استفاده از سلاح

یکی از مسائل قابل توجه در حوزه سلاح و مهمات که در حال حاضر به نوعی دارای ضمانت اجرای مناسب و بازدارنده نمی باشد موضوع تبلیغات و آموزش هایی است که در رابطه با قاچاق سلاح و همچنین ساخت و استفاده از انواع سلاح و مهمات صورت می گیرد بر همین اساس لازم است در این خصوص نیز مقررات کیفری لازم مورد توجه قرار گیرد. تبصره «۲» ماده (۶) اصلاحی در مصوبه کمیسیون در همین راستا مجازات حبس درجه شش (حبس شش ماه تا دو سال) را برای مرتکبین تبلیغ و آموزش ساخت و تعمیر سلاح های غیر مجاز پیش بینی نموده است.

۵. پیش بینی مصادره وسیله نقلیه حامل اسلحه و مهمات قاچاق

با عنایت به اینکه و سائل نقلیه در جابجایی و قاچاق سلاح و مهمات به ویژه در حجم انبوه نقش تسهیل کننده ای در ارتکاب این جرم دارد، مصادره این و سائل در موارد ارتکاب به صورت عمده یا سازمان یافته می تواند اثر بازدارنده داشته و تناسب جرم با مجازات را برقرار نماید. مشابه این مقرر در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (اصلاحی ۱۴۰۰) با شرایطی پیش بینی شده است.^۱ در این مقرر با عنایت به مخاطرات جانی و مالی قابل توجه در درگیری مسلحانه با قاچاقچیان به منظور حمایت از مواجهه و کشف و تعقیب

۱- ماده ۵۹ (اصلاحی ۱۴۰۰، ۱۱۰) - در صورتی که کشف کالا و یا ارز قاچاق، همراه با درگیری مسلحانه مرتکبان قاچاق یا حمل کالا یا ارز قاچاق با انواع سلاح گرم و آتش زا یا مأموران کاشف باشد و یا مرتکبان با استفاده از موانع فیزیکی و یا استفاده از وسایل دودزا مشکلاتی برای کشف قاچاق توسط مأمورین ایجاد نمایند، پس از احراز قاچاق یا حمل کالا یا ارز قاچاق با حکم مرجع رسیدگی کننده، در صورتی که وسیله نقلیه متعلق به مرتکبان باشد و یا با استناد به قرائنی از قبیل سابقه مرتکب معلوم شود که مالک عامداً آن را جهت ارتکاب قاچاق در اختیار مرتکب قرار داده است، وسیله نقلیه به نفع دستگاه کاشف جهت استفاده در امر مبارزه با قاچاق ضبط می شود. در غیر این صورت وسیله نقلیه به مالک مسترد و معادل ارزش آن به جای نقدی مرتکب یا مرتکبان افزوده می شود که بعد از وصول و واريز به خزانه، بر اساس قانون بودجه سنواتی در اختیار دستگاه کاشف جهت استفاده در امر مبارزه با قاچاق قرار گیرد.

مجرمین در این گونه موارد این موضوع پیش بینی شده است که با حکم مرجع قضائی وسایل نقلیه مزبور به نفع دستگاه کاشف ضبط گردد.

بر همین اساس به نظر می‌رسد می‌توان حکم مشابهی را در این خصوص در مورد قاچاق سلاح و مهمات نیز در نظر گرفت. در ماده (۵) مصوبه کمیسیون (موضوع الحاق ماده ۱۸ مکرر ۱ به قانون) تلاش گردیده این حکم مورد پیش بینی قرار گیرد که البته به نظر می‌رسد لازم است برخی قیود به این مقرر اضافه گردد تا موضوع تناسب جرم با مجازات در این حالت نیز حفظ گردد.

۶. پیش بینی مصادره محل نگهداری اسلحه و مهمات قاچاق

یکی دیگر از مسائلی که در خصوص قاچاق سلاح و مهمات حائز اهمیت است توجه به اماکن و محل‌هایی است که به منظور نگهداری و اختفاء در ارتکاب قاچاق سلاح یا مهمات یا قطعات آنها به کار می‌رود. نظر به امکان سودجویی برخی افراد که با دریافت مبالغ کلان، ملک خود را جهت ارتکاب موارد مزبور در اختیار مرتکبین قاچاق قرار می‌دهند ضرورت دارد در مواردی که مالک با علم و اطلاع ملک خود را در اختیار مرتکب قرار می‌دهد و یا اساساً در مواردی که ملک متعلق به مرتکبین می‌باشد با تعیین قیود و شرایطی از لحاظ نوع تعداد و حجم سلاح، امکان مصادره ملک مزبور نیز مورد پیش بینی قرار گیرد. لذا در ماده (۸) مصوبه کمیسیون (موضوع الحاق ماده ۱۸ مکرر ۴) با لحاظ شرایطی در خصوص نوع، تعداد و حجم سلاح و مهمات قاچاق، محل نگهداری اسلحه و مهمات قاچاق موضوع این قانون در صورتی که متعلق به مرتکب بوده و یا توسط مالک محل، برای نگهداری اسلحه و مهمات قاچاق موضوع این قانون در اختیار مرتکب قرار گرفته باشد به نفع دولت مصادره گردد.

۷. جرم انگاری اداره یا دایر کردن اماکن و محل‌هایی برای خرید و فروش یا ساخت غیر مجاز سلاح

با هدف افزایش رویکرد بازدارندگی قانون مورد بحث یکی دیگر از رفتارهایی که به جهت آثار زیان‌باری که دارد قابلیت جرم انگاری را دارد در ماده (۶) مصوبه کمیسیون (موضوع الحاق ماده (۱۸) مکرر ۲) مورد پیش بینی قرار گرفته است. در واقع با عنایت به جنبه سازمان‌یافتگی ارتکاب جرم قاچاق اسلحه و مهمات، خرید یا فروش و همچنین ساخت یا تعمیر غیر مجاز سلاح لازم است اقدام افرادی که مبادرت به اداره یا دایر نمودن مکان و محلی برای ارتکاب رفتارهای مورد اشاره می‌نماید مجرمانه تلقی شود به‌ویژه آنکه این اقدامات می‌تواند با توجه به قابلیت‌های خاص فضای مجازی در این فضا مورد ترویج و تبلیغ گسترده قرار گیرد. به همین دلیل در مصوبه کمیسیون نیز به مجرمانه بودن رفتارهای فوق در فضای حقیقی یا مجازی تصریح شده است. لازم به ذکر است مطابق ماده مورد اشاره مجازات حبس درجه چهار (پنج تا ده سال) برای مرتکبین اقدامات مذکور پیش بینی شده است.

۳. برخی ملاحظات و ایرادها

با وجود نکات مثبت و نوآوری‌هایی که در گزارش کمیسیون مورد توجه قرار گرفته، با این حال به نظر می‌رسد برخی ملاحظات شکلی و ماهوی در مصوبه قابل توجه می‌باشد که اصلاح و توجه به آنها ضروری می‌باشد. این موارد در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱. ابهام در شمول برخی جرم‌انگاری‌ها

بر اساس آنچه در قسمت پیشین بیان شد یکی از نوآوری‌های مصوبه کمیسیون تصریح به جرم‌انگاری فروش سلاح و مهمات قاچاق در فضای مجازی می‌باشد. نظر به اینکه این حکم در قالب تبصره «۱» الحاقی به ماده (۵) قانون فعلی پیش بینی شده است و در این تبصره صرفاً به موضوع فروش و عرضه سلاح و مهمات قاچاق اشاره شده لذا این شائبه و ابهام به وجود می‌آید که موضوع خرید سلاح و مهمات قاچاق که در قانون فعلی در ماده (۶) مورد جرم‌انگاری قرار گرفته چنانچه از طریق فضای مجازی صورت گیرد آیا مطابق این اصلاحیه می‌تواند عملی مجرمانه تلقی شود، به نظر می‌رسد بر خلاف نظر و مقصود مصوبه با عنایت به استدلال فوق نمی‌توان آن را مجرمانه دانست. چه اینکه وقتی مقنن در ذیل ماده (۵) که فروش سلاح قاچاق را جرم‌انگاری نموده در قالب تبصره، فروش از طریق فضای مجازی را مشمول مجازات ماده (۵) می‌داند و در خصوص ماده (۶) که موضوع خرید سلاح قاچاق را جرم‌انگاری نموده سکوت نموده و مشابه تبصره مذکور را پیش بینی نموده است این استدلال را تقویت می‌کند که از آنجا که مقنن در مقام بیان بوده و در این خصوص سکوت نموده پس علی‌القاعده نمی‌توان خرید از طریق فضای مجازی را مشمول این اصلاحیه دانست. از همین رو لازم است مفاد تبصره مورد اشاره به نحوی نگارش شود که شامل مورد اخیر نیز گردد و یا مشابه این تبصره در خصوص خرید از طریق فضای مجازی در ذیل ماده (۶) قانون پیش بینی شود. در غیر اینصورت خلأ قانونی فاحشی رخ خواهد داد.

۲. ابهام در میزان تشدید مجازات جزای نقدی در صورت تکرار رفتارهای مجرمانه مواد (۵) و (۶)

در مصوبه کمیسیون در دو مورد؛ یکی در تبصره «۳» الحاقی به ماده (۵) قانون فعلی و یک مورد هم در تبصره «۳» الحاقی به ماده (۶) قانون فعلی؛ تکرار جرائم مندرج در دو ماده مذکور مستوجب تشدید مجازات دانسته شده است. با توجه به درجه بندی بودن مجازات حبس، تشدید مجازات حبس در قالب افزایش یک درجه‌ای این مجازات روشن و واضح می‌باشد و ابهامی در این خصوص وجود ندارد اما با توجه به شناور بودن جزای نقدی (پنج تا هفت برابر ارزش روز سلاح در ماده (۵) و یا سه تا پنج برابر ارزش روز سلاح در ماده (۶)) که در این دو ماده پیش بینی شده، مشخص نیست اینکه در تبصره‌های مذکور بیان شده جزای نقدی به میزان یک و نیم برابر افزایش می‌یابد این میزان افزایش چگونه محاسبه خواهد شد آیا منظور آن است که مثلاً قاضی باید به حداقل و حداکثر جزای نقدی مذکور یک و نیم برابر اضافه نماید و یا اینکه باید یک و نیم برابر به جزای نقدی مورد حکم در مرتبه اول اضافه نماید؟ از این جهت به نظر

می‌رسد این حکم دارای ابهام می‌باشد. لذا حذف این عبارت مورد پیشنهاد است چه اینکه افزایش یک درجه مجازات حبس در فرض تکرار به منظور تشدید مجازات کافی به نظر می‌رسد.

۳. ضرورت پذیرش برخی نهادهای ارفاقی با هدف ترغیب مرتکبین به همکاری و کشف جرم

مطابق آنچه در گزارش کمیسیون در تبصره «۳» الحاقی به ماده (۵) قانون فعلی و یک مورد هم در تبصره «۳» الحاقی به ماده (۶) قانون فعلی به تصویب رسیده است؛ در صورت تکرار جرائم موضوع مواد مذکور امکان تعلیق یا تخفیف مجازات وجود ندارد. این مقرر می‌تواند واجد دو ایراد باشد: الف) با توجه به مخاطرات ناشی از قاچاق سلاح و مهمات و ضرورت همکاری مرتکبین با مأموران نظامی، انتظامی و امنیتی برای کشف اسلحه، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل و شناسایی و تعقیب معاونین و شرکاء جرم؛ به نظر می‌رسد حتی در فرض تکرار جرم قاچاق نیز لازم است، نهاد تخفیف مجازات مطابق آنچه در ماده (۱۷) همین قانون به آن تصریح شده، مورد پذیرش قرار گیرد. در واقع اهمیت و ضرورت این حکم به نحوی است که در ماده (۱۷) قانون فعلی امکان برخورداری از تخفیف مجازات به صورت کلی برای همه مرتکبین چه در مرتبه اول یا در مراتب بعدی قابل اعمال می‌باشد و آنچه در تبصره‌های مورد اشاره در گزارش کمیسیون ذکر شده با این ماده در مغایرت می‌باشد.

ب) مطابق تبصره‌های مزبور امکان تعلیق مجازات در جرائم مذکور در مواد (۵) و (۶) در صورت تکرار وجود ندارد. این مقرر در مصوبه کمیسیون نیز از این حیث دارای ایراد جدی می‌باشد که با عنایت به مفهوم مخالف این حکم، تعلیق مجازات قاچاق سلاح در مرتبه اول امکان پذیر می‌گردد در حالی که مطابق بند «ب» ماده (۴۷) قانون مجازات اسلامی [۳] (۱۳۹۲) صدور حکم و اجرای مجازات در قاچاق عمده سلاح و مهمات قابل تعویق و تعلیق مطلقاً چه در مرتبه اول یا تکرار آن نمی‌باشد. از سوی دیگر مقرر مزبور برخی موارد دیگر غیر از قاچاق سلاح و مهمات همچون خرید یا نگهداری سلاح که در حال حاضر مطابق عمومات قانون مجازات با شرایط خاصی از جمله در فرض همکاری در کشف جرم و معرفی شرکاء و معاونین قابل تعلیق می‌باشد را نیز از شمول این حکم (جواز تعلیق مجازات با شرایط خاص) که بر اساس سیاست جنایی خاصی پیش بینی شده است را منتفی می‌نماید.

۴. عدم رعایت نظم تقنینی

با عنایت به ضرورت الحاق مواد جدید به قانون فعلی، این موارد الحاقی در مصوبه کمیسیون در قالب ماده (۱۸) مکرر از «۱» تا «۶» مورد پیش بینی قرار گرفته است. در واقع نظر به ارتباط این موارد با ماده (۱۸) فعلی که ذیل فصل سایر مقررات قرار دارد در قالب ماده (۱۸) مکرر از یک تا شش سعی شده است که شمارگان قانون فعلی که بیست و یک ماده می‌باشد تغییر نکنند. نگارش قانون به این شکل در مواردی که ضرورت قابل توجهی اقتضا نماید انکار ناپذیر است اما به نظر می‌رسد در خصوص قانون مورد بحث این ضرورت محل تأمل و تردید می‌باشد و طبیعتاً مراجعه و استناد به این مواد در فرایندهای قضائی و غیر قضائی با اشکال، سردرگمی و تشتت مواجه می‌شود. از این رو به نظر می‌رسد می‌توان شماره مواد الحاقی

را در صورت تصویب از (۱۹) تا (۲۴) تعیین نمود و با آوردن یک ماده پایانی در انتهای مصوبه شماره مواد (۱۹) تا (۲۱) قانون فعلی را به شماره (۲۵) تا (۲۷) تغییر داد.

ملاحظه دیگر در خصوص نظم منطقی نگارش قانون، تکرار برخی عباراتی است که به نظر می‌رسد این موارد قابل حذف می‌باشد. به عنوان مثال در ماده (۲) مصوبه که ماده (۵) قانون فعلی را اصلاح می‌نماید عبارت «پنج تا هفت برابر ارزش روز آن» در بندهای پنج‌گانه این ماده تکرار شده است در حالی که می‌توان این عبارت را در متن ماده ذکر کرد و از تکرار آن در بندها خودداری نمود.

۴. جمع‌بندی

با توجه به اهمیت موضوع و پیامدهای سوء ناشی از گسترش قاچاق سلاح و مهمات و رفتارهای مجرمانه بعدی که در اثر سهولت دسترسی به اسلحه و مهمات قاچاق رخ می‌دهد، رفع برخی خلأهای قانونی و همچنین افزایش بازدارندگی مجازات قاچاق سلاح و مهمات و رفتارهای مجرمانه مرتبط با آن امری ضروری و مهم می‌باشد، به نظر می‌رسد آنچه در گزارش کمیسیون قضائی حقوقی با همین رویکرد مورد تصویب قرار گرفته است اهداف مزبور را تا حد زیادی تأمین می‌نماید لذا تصویب این گزارش پس از رفع برخی ایرادات و ابهاماتی که مورد بررسی و اشاره قرار گرفت به ترتیب ذیل با رعایت مفاد آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مورد پیشنهاد می‌باشد:

۱. متن زیر به عنوان تبصره «۳» الحاقی به ماده (۶) قانون (موضوع ماده (۳) مصوبه کمیسیون) الحاق شود: «خرید غیر مجاز یا هر نوع معامله غیر مجاز دیگر سلاح، مهمات و قطعات مندرج در این ماده از طریق فضای مجازی نیز مشمول مجازات این ماده می‌باشد.»

۲. حذف عبارت «و مجازات نقدی نیز یک و نیم برابر افزایش می‌یابد و تعلیق و تخفیف مجازات قابل اعمال نیست» از انتهای تبصره «۳» الحاقی به مواد (۵) و (۶) موضوع مواد (۲) و (۳) مصوبه کمیسیون.

۳. ماده (۱۸) مکرر «۱» موضوع ماده (۵) مصوبه کمیسیون به شرح زیر اصلاح گردد: «وسیله نقلیه حامل اسلحه و مهمات قاچاق موضوع این قانون در صورتی که برای این منظور تغییر یافته باشد یا قاچاق انبوه یا سازمان یافته باشد به حکم مرجع قضایی به نفع دولت ضبط می‌گردد.

۴. حذف عبارت «پنج تا هفت برابر ارزش روز آن» از انتهای بندهای پنج‌گانه «الف» تا «ث» ماده (۵) اصلاحی (موضوع ماده (۲) مصوبه کمیسیون) و حذف عبارت «سه تا پنج برابر ارزش روز آن» از انتهای بندهای پنج‌گانه «الف» تا «ث» ماده (۶) اصلاحی موضوع ماده (۳) مصوبه کمیسیون و اضافه کردن عبارت‌های مذکور به متن دو ماده مذکور به جهت پرهیز از تکرار.

۵. حذف شماره مواد (۱۸) مکرر «۱» تا «۶» و شماره‌گذاری این مواد به (۱۹) تا (۲۴) و الحاق یک ماده به پایان مصوبه کمیسیون با این مفاد که شماره مواد (۱۹) تا (۲۱) قانون فعلی را به شماره (۲۵) تا (۲۷) تغییر می‌کند.

منابع و مأخذ

۱. قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲
۲. قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰
۳. قانون مجازات اسلامی مصوب

شماره ماده	موافق	مخالف	شرط اصلاح موافق به	ارجاع به کمیسیون
۱				
۲				
۳				
۴				
۵				
۶				
۷				
۸				
۹				
۱۰				

گزیده سیاستی

به روزرسانی و متناسب سازی مجازات‌ها مهم‌ترین موضوع محوری طرح اصلاح قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز می‌باشد. همچنین رفع برخی خلاهای جرم انگاری از جمله تبلیغات خرید و فروش سلاح در فضای مجازی در این طرح مورد نظر بوده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۰۲۱ ۷۵۱۸۲۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir